

Nakladnik
GRAD VINKOVCI
Bana Jelačića 1
32100 VINKOVCI
www.vinkovci.hr
www.vinkovci-zdravigrad.com

Uredništvo
prof. dr. sc. Aleksandar Durman
Darko Puharić, DESIGN STUDIO D

Suradnici
Mandica Sanković, dipl. ing. arh.
Ivan Antonović, prof.

Tehnički urednik i grafičko oblikovanje
Darko Puharić
DESIGN STUDIO D
www.designstudio-d.hr

Animacije
Hrvoje Cvitanović

Lektura
Marijana Barnjak

Fotografije
Darko Puharić
Ivan Antonović, prof.

Naklada
500 primjeraka

Tisak
ZEBRA, Vinkovci

VINKOVCI

u svojem
devetom
tisućljeću

Najstariji
indoeuropski
kalendar

"Vinkovčani imaju zašto biti ponosni na prapovijest i povijest svojega grada i svoj Bosut – europski Eufkrat ili Nil na čijem je čudesnom desnom zavoju, nicala i razvijala se europska civilizacija."

DESIGN STUDIO D

Često se dogodi da se u suvremenom gradu na nekom istaknutijem položaju pojavi nalaz iz daleke prapovijesti. Isto se tako često život nastavi na tome ili obližnjem prostoru u neko kasnije vrijeme, jer ljudsko je iskustvo znalo prepoznati pogodno mjesto za trajnije naseljavanje. Moglo bi se reći da - i u svjetskim relacijama - gotovo nema naselja koje živi u kontinuitetu od vremena kad su počela nicati prva naselja, pa do danas.

Vinkovci su taj svjetski izuzetak.

Više od osam tisuća godina kontinuirana života na jednom malom prostoru, bez prave konkurencije, postavlja Vinkovce na čelo takve europske liste.

Posuda na kojoj je prikazan najstariji europski kalendar s različitim zvijezdima u četiri godišnja doba.

VINKOVCI

u svojem
devetom
tisućljeću

prof. dr. Aleksandar Durman

Što je tako čarobno i jedinstveno u tome položaju?

U mjestu na obali Bosuta do kojeg se, iz pravca istoka moglo, relativno lako doći, ali iza kojega je stajao nepregledni, bajkoviti front hrastove prašume. Da bi grad mogao funkcionirati morao je imati i prolaz kroz taj šumski zid dalje na zapad. Gotovo su sve populacije i kulture na ovom mjestu ostavile traga, od vremena prvih europskih zemljoradnika do danas. Besmisleno je nabrajati kulture i vremena u kojima one egzistiraju jer ta imena nikom osim prapovjesničaru ne znače puno, osim činjenice da u kontinuitetu, na ovom mjestu nema praznih 50 godina bez ljudskih tragova.

Kako objasniti situaciju, da na položaju današnjeg hotela Slavonija, na površini od 40 četvornih metara - dakle površini jednosobnoga stana, u bakreno doba (u "Tranzicijskom periodu" - vremenu između 3500. pr. Kr.) na dubini između 2 i 2,50 metara ostave traga različite kulture?

Jedna od njih polazi iz zapadne Bugarske, druga iz suprotnog, zapadnog dijela Panonije, treća iz mađarskog Potisja, a četvrtoj tragove nalazimo na sjeveru Kavkaza i sjevernim obalam Crnoga mora.

Ta je koincidencija zabilježena samo na tome mjestu jer se dvije od tih kultura inače ne može vidjeti ni na nekoliko desetina kilometara udaljenosti. Pritom i ne naglašavamo da se na istome položaju u starijim i mlađim slojevima živi uobičajenim životom, kroz izmjene kultura koje su obilježile cijeli lokalitet.

Kao da se prva 'srednjoeuropska i istočnoeuropska inicijativa' dogodila na toj maloj površini. I tako možemo pratiti kulturu za kulturom, najčešće anonimnih naroda, ali dobro prezentiranih materijalnim ostatcima, a za neke od njih možemo nešto preciznije pretpostavljati da su Indoeuropljani. Dakako, njihovi se stambeni horizonti razlikuju prema potrebama i standardu koji su posjedovali, pa su im i ostaci u različitom stupnju očuvanosti, no sve ih se može rekonstruirati po slojevima. Od zemunica, masivnih kuća s preko pola metra debelim zidovima, zatim opet zemunica, pa kuća s apsidalnim krajevima, pa velikih, opekom zidanih objekata u rimsko vrijeme, pa opet zemunica ... do vremena srednjega vijeka sa sakralnim objektima i grobovima, ali ne i kućama. Grobovi uz kuće, pod kućama, urnama, grobnicama na prilazima gradu, nalazi iz kultura čiji grobovi još nisu nađeni, itd., samo su širok spektar nalaza u substrukciji današnjih Vinkovaca. I tako je zabilježen život, pa smrt, pa opet život do danas u **neprekinutom osamtisućljetnom trajanju.**

VINKOVCI

u svojem
devetom
tisućljeću

prof. dr. Aleksandar Durman

Posuda koja je bila u funkciji korekcije kalendara, vezana uz paralelno praćenje Venere u njezinu osmogodišnjem ciklusu kretanja oko Sunca.

Ipak, građevinski ostaci iz rimskoga vremena preplavili su prostor grada i nametnuli se ne samo kao najbrojniji već i, po svojem tehnološkom stupnju, kao najkvalitetniji. Dubokim, kvalitetnim temeljenjem svojih objekata Rimljani su nesvjesno uništavali starije nalaze, a i danas zadaju probleme modernom gradu. Grad je u dobro organiziranom carstvu, kakvo je bilo rimsko, naprosto morao napredovati, ne zbog svoje ionako bogate ekonomije, već primarno, zbog položaja. Nadomak granice na Dunavu, uz koji se protezao 700 km dugi Panonski limes - najčuvanija granice koju je Rim posjedovao, ujedno i granice koju nikojim naporom nije mogao očuvati.

Colonia Aurelia Cibalae je grad u kojem su rođena i dva rimska cara: Valentinijan i Valens, a smrću posljednjega kod Hadrianopolja 378. godine Rimsko je carstvo za izvjesno vrijeme prepušteno vizigotskom razaranju od kojega kao da se više nikako nije moglo oporaviti. Iz nešto ranijeag vremena grad je znan i kao mjesto sukoba Konstantina I i Licinija 314. godine.

Kalup za sjekire

Ipak, uza svu brojnost nalaza iz raznih perioda, za Vinkovce je možda najzanimljivije razdoblje od 2700. godine do kraja 3. tisućljeća, kada ovdje postoje vučedolska i - prema gradu imenovana, eponimna vinkovačka kultura.

Na ovom je položaju idealno i šire od europskih relacija najcjelovitije prikazan prijelaz u pravo brončano doba, odnosno prijelaz iz jedne u drugu kulturu. Posebna je zanimljivost da je na mjestu hotela 'Slavonija', dakle usred Slavonije, poprilično udaljeno od mogućih središta eksploatacije bakrene rudače vezane za tzv. arsensku i pravu bronzu, najjasnije vidljiv ovaj prijelaz. Kuća i jama '71 z', na mjestu današnjeg atomskog skloništa u hotelu, s peći i kolekcijom dvodijelnih kalupa, svjetski su zanimljiv pogon za prvu serijsku proizvodnju metalnih predmeta.

Posuda za lijevanje

VINKOVCI
u svojem
devetom
tisućljeću

prof. dr. Aleksandar Durman

I dok je u vrijeme iskopavanja, s posebnom pozornošću iz jame '71 z' vađena kolekcija kalupa i posuda za lijevanje metala, nekako su u drugi plan pali nalazi triju posuda iz jame. Puno godina kasnije, pokazalo se da je na jednoj od posuda prikazan najstariji europski kalendar s različitim zvijezdima u četiri godišnja doba. Ubrzo se razjasnilo da je i druga posuda bila u funkciji korekcije kalendara, vezana uz paralelno praćenje Venere u njezinu osmogodišnjem ciklusu kretanja oko Sunca. Danas možemo reći da je i na trećoj posudi zabilježen ukras koji ima jasno astronomsko obilježje. Posebna je priča pak vezana uz to što je kalendar u jami s kolekcijom predmeta vezanom za vučedolskog ljevača 'arsenske bronce'. Sasvim je moguće da su ljevača u naselju tretirali kao šamana jer samo takav autoritet može istodobno mijenjati strukturu prirode (tj. preoblikovati rudaču u konkretan metalni predmet) i imati kontrolu nad vremenom.

I dok se na prostorima drugih visokih civilizacija kalendar često instalirao na polju da bi se mogao pratiti godišnji ciklus, vučedolski ga je ljevač imao na svomjem 'radnom stolu'. Sve to u vremenu prije 2500. godine pr. Kr. Uvjereni smo da ćemo interpretacijom ovoga arheološkog nalaza Vinkovcima pojačati kult kulturno - turističke destinacije istočnoslavonskoga prostora Republike Hrvatske.

Ljevane sjekire

Prostor Vinkovaca nužan je svakome Europljaninu jer je (kroz vučedolski period) to dio njegove osobne povijesne geneze.

Vinkovčani imaju zašto biti ponosni na prapovijest i povijest svojega grada i svoj Bosut – europski Eufkrat ili Nil na čijem je čudesnom desnom zavoju, nicala i razvijala se europska civilizacija.

ORION

SUNCE

LABUD

KASIOPEJA

BLIZANCI

PLEJADE

RIBE-PEGAZ

Desna je obala Dunava u istočnoj Hrvatskoj bila naseljena populacijom Vučedolske kulture na početku trećeg tisućljeća prije Krista. Taj je dominantni kulturni fenomen (u periodu između 2900.-2400. godine prije Krista) imao velik utjecaj na ostale tadašnje kulture te je ostavio značajne tragove na sveukupno europsko nasljeđe.

Ta je kultura postojala u vrijeme sumerskog perioda u Mezopotamiji, Starog kraljevstva u Egiptu (doba piramida) i rane Troje (I. i II. razdoblje). Cjelokupni je raspon ukrasa na vučedolskim posudama zasnovan na Suncu i astralnom simbolizmu te Veneri i Marsu.

Urezani ukras na posudi koja je pronađena u vučedolskom sloju u Vinkovcima i čiji je nastanak datiran prije 2600. godine prije Krista prikazuje najpotpuniji europski (indoeuropski) kalendar koji je zasnovan na astralnom simbolizmu s relevantnim zvijezdama za sva četiri godišnja doba. Kalendar je nastao u isto vrijeme kada i sumerski i egipatski kalendari, ali ni u kojem slučaju ne predstavlja njihovu repliku zato što je utemeljen na sjevernijoj, 45. paraleli. Klimatski uvjeti koji odgovaraju toj zemljopisnoj širini imaju za posljedicu četiri godišnja doba.

Određivanje godišnjih doba može se najbolje razumjeti temeljem položaja i odnosa određenih urezanih simbola koji označavaju signifikantne konstelacije pojedinačnih dijelova godine.

U usporedbi sa sumersko-babilonskim, egipatskim, kineskim, indijanskim i ostalim drevnim kalendarima, zvijezda je moguće jasno definirati, a zone ili pojasevi na koje su neke posude podijeljene, označavaju određeno godišnje razdoblje. Zvijezda koja simboliziraju pojedina godišnja doba prikazana su u trenutku sumraka i to kao prva obilježja na večernjem nebu (Orion, Plejade, Blizanci, Ribe/Pegaz, Kasiopeja, Labud). Naravno, uobičajeni simbolizam Sunca (bez ijednog prikaza Mjeseca) prikazuje potpunu odsutnost lunarnog simbolizma, što je indoeuropska značajka.

		☀	☀	☀	☀	☀	☀	☀				
	☀	☀	☀	☀	☀	☀	☀	☀	☀			
☀	☀	☀	☀	☀	☀	☀	☀	☀	☀			
☀	☀	☀	☀	☀	☀	☀	☀	☀	☀	☀	☀	☀

ZIMA JESEN LJETO PROLJEĆE

PROLJEĆE

LJETO

JESEN

ZIMA

**RASPORED PALJENJA
SVJETILJKI / ZVIJEŽĐA
UGRAĐENIH U RONDELU
KALENDARA
VINKOVAČKE ŠETNICE.**

Pješačka zona u Vinkovcima s motivom ORION najstarijeg europskog kalendara

Gradonačelnik Vinkovaca Mladena Karlića, dr. med., pozvao je 2005. godine prof. dr. sc. Aleksandra Durman, arheologa, da održi predavanje na temu "Vinkovci – najstariji europski grad". Cilj predavanja bio je prikazati znanstvene spoznaje o jedinstvenom povijesnom i arheološkom značenju Vinkovaca u Europi i svijetu. U predavanju se prof. Durman naročito osvrnuo na najstariji europski kalendar Orion, koji datira od 2600. god. prije Kr.

Kalendar Orion pronašao je prof. Durman u Vinkovcima 1976. godine, prilikom kopanja temelja za atomsko sklonište hotela Slavonija. Profesor je tada bio voditelj arheoloških radova.

Tijekom predavanja prof. Durman je naglasio da najstariji europski kalendar Orion, treba popularizirati i približiti vinkovačkoj, hrvatskoj, europskoj i svjetskoj javnosti, jer tako vrijedan arheološki nalaz nema nitko u Europi. Orion, kao i ostali bogati i vrijedni arheološki nalazi, mogu biti polazište razvitka kulturnog turizma u Vinkovcima. Primjerice, ornamentika Oriona može poslužiti kao motiv u dizajnu partera pješačke zone. Pješačka zona u Vinkovcima s ornamentikom najstarijeg europskog, pa i svjetskog, kalendara, zasigurno bi bila jedinstvena i prepoznatljiva pješačka zona u Hrvatskoj, Europi i svijetu. To predavanje bilo je vrlo inspirativno, inovativno, kvalitetno i poticajno, te je otvorilo novi pristup i nove vizije za uređenje javnog prostora Vinkovaca.

Prema riječima prof. Durmana pješačka zona u Vinkovcima prirodni je dio simboličkog svemira i zvijezda koje je tu oko nas, a to tumači na način da su pješačka zona i park na Trgu bana J. Šokčevića omeđeni: gimnazijom koja predstavlja znanje; crkvom koja simbolizira vječnost, zgradom muzeja koji označava tradiciju, te prometnicom koja označava komunikaciju, tranzit, vezu, život.

Tijekom 2007. godine Poglavarstvo Grada Vinkovaca, na čelu s gradonačelnikom Mladenom Karličem, dr. med., odlučilo je da kalendar Orion, bude osnovni motiv pješačke zone. Odluci su prethodile mnogobrojne stručne rasprave i analize. Utvrđen je prijedlog projektnog zadatka za ishođenje lokacijske i građevinske dozvole za uređenje pješačke zone s temom najstarijeg europskog kalendara Orion. Proveden je postupak javne nabave za ustupanje radova za izradu glavnog i izvedbenog projekta.

Orion u pješačkoj zoni Vinkovaca predstavlja, danas 2009. godine, ono što smo htjeli, to je: ponos svih vinkovčana što su iz grada koji ima kontinuitet života 9.000 godina, ima svoj poseban kalendar i to najstariji i jedinstven u Europi i svijetu, i što je najvažnije to uvijek svima mogu pokazati i dokazati.

Nakon provedenog postupka javne nabave izrada glavnog i izvedbenog projekta ustupljena je tvrtki Hevisto, d.o.o., iz Vinkovaca. Izvođenje radova povjereno je putem postupka javnog nadmetanja tvrtki "Cestorad" d.d. iz Vinkovaca. Konzervatorske i arheološke radove izveo je Gradski muzej Vinkovci. Radove na elektroinstalacijama podne rasvjete i kandelabera izvodila je tvrtka "Polion" d.o.o. iz Vinkovaca. Izvedba sustava kanalizacije i oborinske odvodnje izvršena u suradnji s Vinkovačkim vodo-
vodom i kanalizacijom. Rekonstrukciju glavnih vodova elektroinstalacija izvela je Elektra Vinkovci. Potpunu rekonstrukciju podzemne telefonske mreže izvele su Hrvatske telekomunikacije. Radovi na polaganju kamenog opločenja izvršeni su u suradnji s tvrtkom "Metalmineral" d.d. iz Svete Nedjelje kod Samobora.

Suradnici u analizi povijesnih elemenata kalendara i likovnih formi znakova kalendara bili su prof. dr. Aleksandar Durman i Ivan Antonović, slobodni umjetnik.

Pješačka zona u Vinkovcima, prva etapa, prostire se od križanja ulica Kralja Zvonimira, Hrvatskih žrtava i M. A. Reljkovića do križanja ulica Kralja Zvonimira i Bana Jelačića na Trgu B. J. Šokčevića. Dužina pješačke zone je 198,50 m, prosječna širina je 22,00 m i površina je 4.800,00 m². Pješačka zona popločana je granitnim kamenim materijalom. Vrijednost investicije iznosila je 9.000.000,00 kn. Investitor je bio Grad Vinkovci.

Pješačka zona u Vinkovcima s motivom ORION najstarijeg europskog kalendara

Izrada idejnog projekta, ishođenje lokacijske dozvole, izrada glavnog projekta, ishođenje građevinske dozvole, arheološki radovi, građevinski i instalaterski radovi trajali su do rujna 2009. godine.

Vinkovački Vučedolci znali su da pojavom zvijezda Oriona počinje zima, a njegovim nestankom počinje proljeće. Danas ta znanja svrstavamo u matematiku, fiziku, astronomiju, meteorologiju, biologiju, botaniku, ... održivi razvitak. Danas znanja o održivom razvitku pohranjujemo u veliki broj knjiga i spisa, a Vinkovački Vučedolci sve su nacrtali i napisali u 4 pojasa terine / posude, kalendara ORION, koja stane na stol, u regal, u policu...

Grad Vinkovci,
pročelnica Upravnog odjela za
prostorno planiranje, gradnju i zaštitu okoliša
Mandica Sanković, dipl. ing. arh.

The right bank of the Danube river in eastern Croatia was settled by the population of the Vučedol Culture at the beginning of the third millennium BC. This predominant cultural phenomenon (in the period between 2900-2400 BC) had a great influence on other contemporary cultures; and it also left behind considerable traces in the European heritage as a whole.

It was contemporary with the Sumerian period in Mesopotamia, the Old Kingdom in Egypt („The Age of Pyramids“) and the early Troy (I and II). The entire range of decoration on the Vučedol vessels is based on solar and astral symbolism, as well as Venus and Mars.

The decoration engraved on a pot from the Vučedol layer in Vinkovci, dated prior to 2600 BC., displays the most complete European (Indo-European) calendar based on astral symbolism representing the relevant constellations characteristic for all four seasons. The calendar is synchronous with the Sumerian and Egyptian calendars and is by no means their replica, because it had been established on the far more northern, 45th parallel. The climatic conditions corresponding to that latitude resulted in the four seasons.

The determination of the seasons can best be understood by the positions and relations among certain engraved symbols that undoubtedly mark the constellations significant for the respective parts of the year.

In comparison with the Sumerian-Babylonian, Egyptian, Chinese, North and South American Indian, and other ancient calendars, the constellations can be clearly defined, and the zones or belts into which some vessels are divided mark the particular yearly seasons. The constellations denoting individual seasons were shown at the moment of twilight, as the first landmarks of the evening sky (Orion, the Pleiades, Gemini, Pisces/Pegasus, Cassiopeia, Cygnus).

Naturally, the usual symbolism of the Sun (without a single depiction of the Moon) shows the complete absence of lunar symbolism, which is an Indo-European trait.

In the Vučedol Culture the year began with the spring equinox, when the Sun symbolically supplanted the most important winter constellation of Orion. To be more exact, that particular night the three stars of the Orion's Belt

appeared a short while for the last time in the winter sky, disappearing for several months. This coincidence, the disappearance of Orion on the day of the spring equinox (which today, due to the Earth's precession takes place 50 days later), was recorded by the Vučedol culture population and it helped them in determining the first day of the new year, but also in coordinating the number of days in their year with the actual number of the days of the yearly revolution of the Earth around the Sun.